

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității unor prevederi din
Hotărîrea Guvernului nr. 338 din 26 mai 1995

Nr.41 din 20.07.99

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.80-82/52 din 29.07.1999

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător
Gheorghe SUSARENCO - judecător
Ion VASILATI - judecător-raportor
cu participarea Tatianeii Berladean, grefier, Ion Vasilache,
adjunctul avocatului parlamentar, reprezentantul avocatului parlamentar
Alexei Potîngă, autorul sesizării, în lipsa nemotivată a
reprezentantului Guvernului legal citat, conform art. 135 alin. (1) lit.
a) din Constituție și art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la
Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară publică dosarul
privind controlul constituționalității prevederilor punctelor 2 și 3 din
Hotărîrea Guvernului nr. 338 din 26 mai 1995 "Cu privire la restituirea
averii, recuperarea valorii ei și achitarea compensațiilor persoanelor
supuse represiunilor".

* M.O., 1995, nr. 38-39, art. 288.

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea avocatului
parlamentar Alexei Potîngă, depusă în conformitate cu prevederile art.
24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Prin decizia Curții Constituționale din 6 iunie 1999 sesizarea a
fost acceptată pentru examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării sesizării Curtea Constituțională a solicitat
puncte de vedere în problema abordată Președintelui Republicii Moldova,
Parlamentului, Guvernului, Ministerului Justiției și Ministerului
Finanțelor.

Examinînd materialele dosarului și audiind argumentele
reprezentantului autorului sesizării,
Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

La 8 decembrie 1992 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea
privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII**,
prin care a repus în drepturi cetățenii Republicii Moldova supuși
represiunilor politice de organele regimului totalitar în perioada
1917-1990. Art. 12 alin. (3) din Legea nominalizată prevede că modul de
restituire către persoanele reabilite a averii nelegitim confiscate,
naționalizate sau luate în alt mod, precum și mărimea plății pentru
imobil, se stabilesc de către Guvern.

** Monitorul Parlamentului R.M., 1992, nr. 12, art. 363.

La 26 mai 1995 Guvernul a adoptat Hotărîrea nr. 338 "Cu privire la
restituirea averii, recuperarea valorii ei și achitarea compensațiilor
persoanelor supuse represiunilor". În punctul 2 din Hotărîre se
stipulează că în cazurile în care, din motive obiective, averea
persoanelor reabilite nu s-a păstrat și nu poate fi restituită, se va
recupera valoarea ei, dar plafonul achitărilor nu poate depăși suma de
200 lei pentru fiecare familie deportată. Punctul 3 din Hotărîrea în
cauză prevede că, în cazurile în care valoarea averii nu poate fi
determinată, lipsind documentele necesare, se achită o compensație nu

mai mare de 90 lei pentru o familie deportată.

Avocatul parlamentar Alexei Potîngă a sesizat Curtea Constituțională asupra neconstituționalității prevederilor punctelor 2 și 3 din Hotărîrea menționată. În sesizare se susține că stabilirea plafonului la acoperirea prejudiciilor cauzate în urma represiunilor politice în mărime de 200 lei, atunci cînd valoarea bunurilor poate fi estimată, și 90 lei, atunci cînd valoarea bunurilor nu poate fi estimată, este o încălcare a prevederilor art. 46 din Constituție privind garantarea de către stat a dreptului cetățenilor Republicii Moldova la proprietatea privată.

Examinînd sesizarea avocatului parlamentar, raportînd textul Hotărîrii Guvernului, care face obiectul sesizării, la dispozițiile constituționale, Curtea Constituțională reține următoarele:

Declarația Universală a Drepturilor Omului, la care Republica Moldova a aderat la 28 iulie 1990, prin dispozițiile art. 17, și Legea Supremă, prin dispozițiile art. 46, au proclamat că orice persoană are dreptul la proprietate, atît singură, cît și în asociere cu alții, și nimeni nu poate fi expropriat în mod arbitrar decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

Curtea Constituțională constată că modul de restituire către victimele represiunilor politice a averii lor nelegitim confiscate sau naționalizate, de recuperare a costului averii în cazurile în care bunurile nu pot fi restituite în natură, precum și stabilirea mărimii plății pentru imobil fac parte din regimul juridic general al proprietății. În conformitate cu prevederile art. 72 alin. (3) lit. i) din Constituție, regimul juridic general al proprietății și al moștenirii se reglementează doar de către Parlament prin lege organică. Prin urmare, reparațiile pentru bunurile luate de stat în mod abuziv de la persoanele supuse represiunilor politice trebuie să fie reglementate printr-o lege specială. Nici Guvernul, nici un organ de jurisdicție nu pot substitui legiuitorul în soluționarea unei astfel de probleme.

Curtea Constituțională consideră că abilitatea Guvernului, prin dispozițiile art. 12 alin. (3) din Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 (cu modificările ulterioare), cu dreptul de a stabili modul de restituire a averii și de recuperare a costului ei, precum și mărirea plății pentru imobil, contravine principiului constituțional cu privire la separația puterilor în stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească (art. 6 din Constituție). Prin dispozițiile art. 12 alin. (3) din Legea nr. 1225-XII, de fapt, s-a produs transferarea răspunderii politice pentru modul de soluționare a problemei în cauză de la Parlament, ca organ reprezentativ suprem al poporului și unica autoritate legiuitoare a țării, la organele executive. Conform art. 102 alin. (2) din Constituție, Guvernul emite hotărîri și dispoziții doar prin organizarea executării legilor, ele nu pot conține norme juridice primare. În acest sens Curtea Constituțională s-a pronunțat deja în hotărîrile nr.40 din 22 decembrie 1997* și nr. 29 din 25 mai 1999**.

* M.O., 1998, nr. 6-7, art. 4.

** M.O., 1999, nr. 56-58, art. 40.

Curtea Constituțională constată, de asemenea, că prevederile punctelor 2 și 3 din Hotărîrea Guvernului nr. 338 din 26 mai 1995 sînt neconstituționale și în fond. Stabilirea de către Guvern (pct. 2 din Hotărîre) a plafonului achitărilor de pînă la 200 lei și 90 lei pentru averea nelegitim confiscată sau naționalizată, care actualmente nu poate fi restituită în natură, contravine clauzelor art. 53 alin. (1) din Constituție. Articolul nominalizat stipulează că persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei. Sumele propuse de Guvern ca reparații sînt derizorii și nicidecum nu corespund sensului pe care-l comportă noțiunea "repararea pagubei" din articolul constituțional precitat.

Totodată, Curtea Constituțională apreciază prevederile contestate din Hotărîrea Guvernului ca venind în contradicție și cu principiul dreptății, statuat de Constituție ca valoare supremă garantată de stat (art. 1 alin. (3)).

Pentru considerentele expuse, în baza art. 140 din Constituție și art. 61 și 66 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Dispozițiile cuprinse în punctele 2 și 3 din Hotărîrea Guvernului nr. 338 din 26 mai 1995 "Cu privire la restituirea averii, recuperarea valorii ei și achitarea compensațiilor persoanelor supuse represiunilor" sînt neconstituționale.

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 20 iulie 1999.
Nr. 41.